

4 PREVENTIVNI PROGRAMI

4.3 VZGOJA ZA ZDRAVJE

V Sloveniji je bilo v letu 2015 izvedenih 41.505 zdravstvenovzgojnih dejavnosti za različne starostne skupine na primarni ravni zdravstvenega varstva. Najpogosteje so dejavnosti namenjene otrokom in mladostnikom. Vsebine, ki so posredovane najpogosteje, so vzgoja za ustno zdravje (36,2 %), zdrav način življenja (14,9 %), zdrava prehrana (7,7 %) in spolna vzgoja (4,7 %).

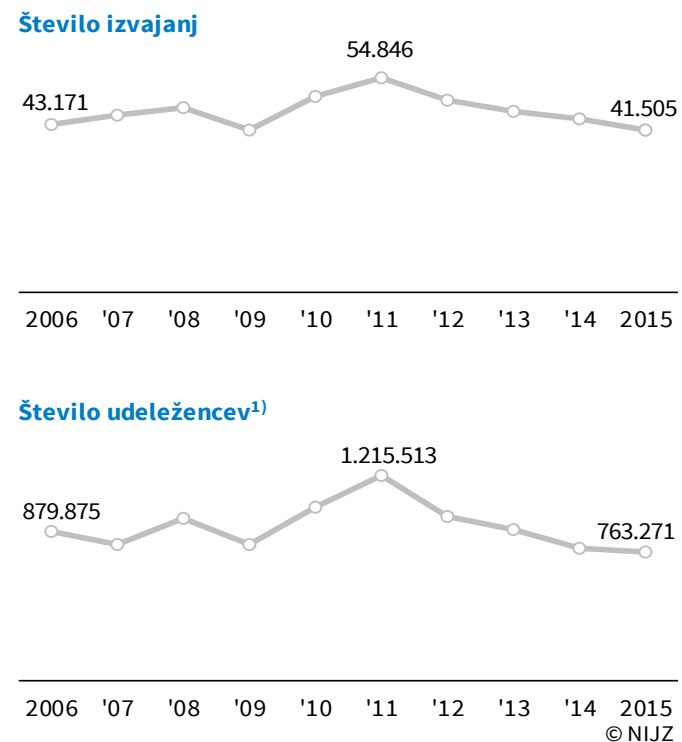
Več kot polovico vseh dejavnosti vzgoje za zdravje izvedejo diplomirane medicinske sestre, sledijo jim zdravstveni tehniki in višje medicinske sestre.

V vsem opazovanem obdobju so najpogosteje posredovane vsebine vzgoja za ustno zdravje (zobozdravstvena vzgoja), zdrav način življenja, zdrava prehrana in spolna vzgoja. Podobno velja tudi za vsako leto posebej. Pri tem je potrebno upoštevati, da je na primarni ravni približno toliko izvajalcev za vzgojo za ustno zdravje kot za vse ostale vsebine skupaj.

Večina dejavnosti vzgoje za zdravje je namenjena otrokom in mladostnikom (88,9 %), predvsem osnovnošolcem (61,4 %).

Izvajalci dejavnosti se poslužujejo različnih metod in oblik dela, ki jih med seboj večinoma kombinirajo. Najpogosteje se poslužujejo razgovorov, predavanj, demonstracij in praktičnega dela.

4.3 Graf 1: **Izvajanja in udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti**, Slovenija, 2006–2015

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 1: **Zdravstvenovzgojne dejavnosti** po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2006–2015

Izvajanja po vsebinah	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zobozdravstvena vzgoja	14.859	10.742	18.024	16.323	19.439	24.464	21.155	20.791	15.168	15.038
Zdrav način življenja	5.366	4.803	8.079	6.375	8.234	8.372	7.689	5.961	6.441	6.169
Zdrava prehrana	4.445	3.760	3.826	3.309	3.510	4.450	3.885	3.278	3.126	3.183
Spolna vzgoja	2.332	2.337	2.365	2.012	2.541	2.299	2.232	2.145	2.362	1.947
Telesna dejavnost	1.124	1.097	1.243	1.097	1.329	1.331	1.336	1.476	1.499	1.323
Osebna higiena	1.264	1.174	1.291	1.349	1.310	1.347	1.032	1.188	1.482	1.615
Ostale vsebine	13.781	21.440	12.728	11.073	13.840	12.583	11.973	11.499	14.505	12.230
SKUPAJ	43.171	45.353	47.556	41.538	50.203	54.846	49.302	46.338	44.583	41.505

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 2: **Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti** po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2006–2015

Udeleženci ¹⁾ po vsebinah	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Zobozdravstvena vzgoja	539.215	417.796	586.246	466.015	615.923	764.509	595.717	579.748	444.510	413.861
Zdrav način življenja	72.585	86.931	88.110	83.003	109.428	143.128	100.904	75.187	81.902	88.526
Zdrava prehrana	40.822	39.876	40.150	35.991	48.538	55.324	45.786	40.311	33.371	40.441
Spolna vzgoja	51.379	52.852	52.432	41.196	53.624	50.164	47.559	45.868	46.759	41.352
Telesna dejavnost	8.792	10.554	15.074	13.463	16.874	12.344	13.868	13.492	14.917	12.916
Osebna higiena	20.818	25.288	25.613	28.010	26.104	30.423	21.902	25.177	28.563	29.599
Ostale vsebine	146.264	177.192	151.367	140.500	156.420	159.621	148.854	120.060	136.439	136.576
SKUPAJ	879.875	810.489	958.992	808.178	1.026.911	1.215.513	974.590	899.843	786.461	763.271

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

V vsem opazovanem obdobju je bila vzgoja za ustno zdravje najpogosteje izvajanja vsebina, prav tako je bilo s to vsebino zajeto največ ciljne populacije.

4.3 Tabela 3: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in vsebinah, Slovenija, 2015

Udeleženci ¹⁾ po vsebinah	< 7 let	7-9 let	10-14	15-19	Starši ²⁾	Odrasli ³⁾	Str. delavci ⁴⁾	Drugi	SKUPAJ
Zdrav način življenja	25.388	27.741	10.058	10.780	6.102	7.459	849	149	88.526
Duševno zdravje	300	531	9.162	2.182	126	745	380	90	13.516
Zdrava prehrana	10.675	9.523	9.659	4.065	3.221	2.963	156	179	40.441
Spolna vzgoja	374	1.791	22.689	15.858	99	243	179	119	41.352
Telesna dejavnost	840	946	5.214	1.027	316	4.254	264	55	12.916
Dobra drža	162	311	243	8	44	19	15	1	803
Zasvojenosti	169	831	10.699	1.992	77	194	238	1	14.201
Tvegano pitje alkohola	-	118	1.589	340	-	462	10	-	2.519
Kajenje tobaka	365	29	2.124	1.542	-	715	66	2	4.843
Ilegalne droge	45	-	63	81	-	50	5	-	244
Preprečevanje nezgod in prva pomoč	2.320	6.915	4.279	1.971	1.088	50	331	1	16.955
Dejavniki tveganja za KVB ⁵⁾	11	-	40	134	62	4.914	72	601	5.834
Zdravo hujšanje	-	-	1	432	-	1.445	-	60	1.938
Rak	21	8	226	4.779	117	437	58	458	6.104
Nalezljive bolezni	569	1.825	1.467	1.031	917	303	192	-	6.304
Sladkorna bolezen	1	24	450	48	4	2.531	43	-	3.101
Osebna higiena	10.020	14.506	3.784	247	417	259	355	11	29.599
Zobozdravstvena vzgoja	100.151	207.049	90.140	4.537	7.250	2.693	1.902	139	413.861
Šola za starše – zgodnja nosečnost	-	-	-	-	-	2.694	-	-	2.694
Šola za starše – predporodna priprava	-	-	-	-	-	12.936	-	-	12.936
Visok krvni tlak	-	-	-	-	-	175	-	-	175
Drugo ⁶⁾	4.428	6.327	18.027	3.240	1.566	8.543	1.983	295	44.409
SKUPAJ	155.839	278.475	189.914	54.294	21.406	54.084	7.098	2.161	763.271

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

²⁾ Starši predšolskih, osnovnošolskih otrok in dijakov.

³⁾ Odrasli in mladina od 20 let dalje (študenti).

⁴⁾ Pedagoški delavci, vzgojitelji in zdravstveni delavci.

⁵⁾ Bolezni srca in ožilja.

⁶⁾ Varnost pri delu, higiena bivalnega okolja, nasilje, test hoje na 2 km in druge vsebine.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 4: **Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti**, Slovenija, 2015

Izvajalec ¹⁾ (poklicni profil)	Število ²⁾	%
Diplomirana medicinska sestra	23.745	56,0
Zdravstveni tehnik	5.789	13,6
Višja medicinska sestra	5.457	12,9
Drugi	3.468	8,2
Zdravnik	1.250	2,9
Profesor zdravstvene vzgoje	1.136	2,7
Fizioterapevt	958	2,3
Zobozdravnik	611	1,4
SKUPAJ	42.414	100,0

© NIJZ

¹⁾ Možno je beležiti pet šifer izvajalcev (poklicnih profilov).

²⁾ Število kaže, kolikokrat je pri izvajanju zdravstvenovzgojne dejavnosti sodeloval določen poklicni profil (npr. 1.622-krat je sodeloval zdravnik).

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

Medicinske sestre sodelujejo pri 82,5 % dejavnosti vzgoje za zdravje.

4.3 Tabela 5: **Metode zdravstvenovzgojnega dela**, Slovenija, 2015

Metoda ¹⁾	Število	%
Razgovor	23.224	30,7
Predavanje	14.588	19,3
Demonstracija	14.098	18,6
Praktično delo	13.092	17,3
Drugo	6.430	8,5
Delo s tekstom	3.539	4,7
Igranje vlog	633	0,8
SKUPAJ	75.604	100

© NIJZ

¹⁾ Možno je beležiti več metod dela pri enem izvajanju.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.3 Tabela 6: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015

Izvajanja po vsebinah	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Primorsko-notranjska	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Zdrav način življenja	1.222	853	437	584	161	88	327	1.487	414	21	394	181	6.169
Duševno zdravje	74	85	98	133	36	31	87	92	62	3	116	20	837
Zdrava prehrana	1.162	103	178	181	42	52	281	867	130	4	96	87	3.183
Spolna vzgoja	82	124	72	376	44	49	180	437	278	-	189	116	1.947
Telesna dejavnost	55	84	34	225	103	55	331	193	127	8	64	44	1.323
Dobra drža	16	-	-	15	1	11	18	25	2	-	6	10	104
Zasvojenosti	57	61	72	108	15	12	41	146	43	-	49	29	633
Tvegano pitje alkohola	98	-	-	22	10	1	17	28	29	-	26	20	251
Kajenje tobaka	146	23	9	68	45	19	32	107	32	1	38	60	580
Ilegalne droge	2	-	-	2	-	6	1	-	6	-	-	4	21
Preprečevanje nezgod in prva pomoč	71	71	161	187	36	61	65	677	13	1	57	55	1.455
Dejavniki tveganja za KVB ¹⁾	218	103	34	95	46	71	111	168	32	9	79	58	1.024
Zdravo hujšanje	27	21	4	41	47	5	26	45	9	3	7	8	243
Rak	89	19	51	66	8	12	204	60	15	-	15	27	566
Nalezljive bolezni	4	25	18	15	4	35	45	284	25	-	30	31	516
Sladkorna bolezen	281	1	-	4	-	-	3	6	62	-	2	19	378
Osebna higiena	61	100	75	137	27	134	71	873	46	8	43	40	1.615
Zobozdravstvena vzgoja	852	1.247	531	1.259	822	446	1.757	4.883	117	136	2.785	203	15.038
Šola za starše – zgodnja nosečnost	20	58	4	55	28	13	237	55	12	-	8	13	503
Šola za starše – predporodna priprava	44	96	64	361	104	34	60	443	19	2	66	113	1.406
Visok krvni tlak	118	-	1	2	-	-	2	73	16	-	1	-	213
Drugo ²⁾	511	229	130	603	115	108	161	721	305	88	254	275	3.500
SKUPAJ	5.210	3.303	1.973	4.539	1.694	1.243	4.057	11.670	1.794	284	4.325	1.413	41.505
%	12,6	8,0	4,8	10,9	4,1	3,0	9,8	28,1	4,3	0,7	10,4	3,4	100,0

¹⁾ Bolezni srca in ožilja.²⁾ Varnost pri delu, higiena bivalnega okolja, nasilje, test hoje na 2 km in druge vsebine.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Tabela 7: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015

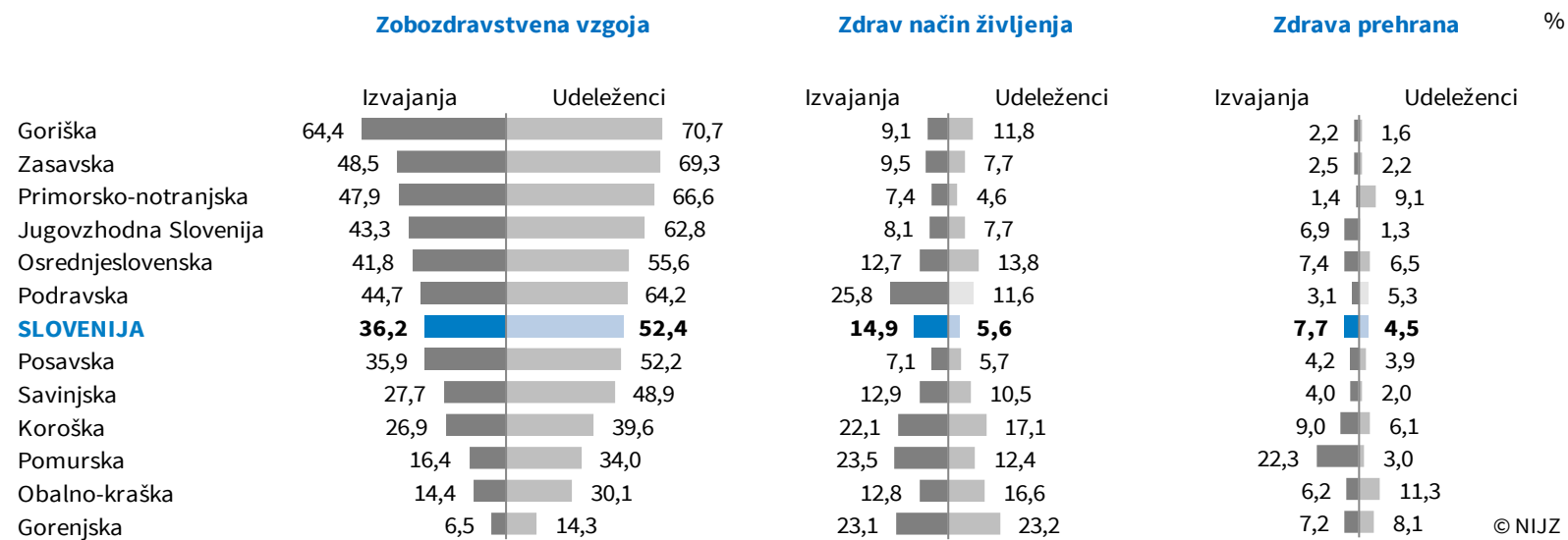
Udeleženci ¹⁾ po vsebinah	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Posavska	Jugovzhodna Slovenija	Ostrednjeslovenska	Gorenjska	Primorsko-notranjska	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Zdrav način življenja	6.312	12.233	4.953	9.073	2.296	1.126	4.401	31.292	8.479	338	5.966	2.057	88.526
Duševno zdravje	1.137	1.449	1.388	2.452	585	499	1.147	1.999	747	29	1.926	158	13.516
Zdrava prehrana	2.247	1.669	3.360	2.211	448	915	8.748	14.687	2.959	59	1.750	1.388	40.441
Spolna vzgoja	1.385	2.458	1.366	8.711	881	960	2.950	9.973	6.171	-	3.359	3.138	41.352
Telesna dejavnost	441	1.077	703	554	565	811	2.752	2.770	2.408	120	571	144	12.916
Dobra drža	-	-	-	322	10	173	18	136	22	-	95	27	803
Zasvojenosti	2.259	1.123	1.157	2.866	275	195	698	2.960	703	-	969	996	14.201
Tvegano pitje alkohola	116	-	-	358	10	21	143	449	392	-	565	465	2.519
Kajenje tobaka	133	298	16	480	60	160	46	1.474	294	7	599	1.276	4.843
Ilegalne droge	47	-	-	38	-	26	19	-	30	-	-	84	244
Preprečevanje nezgod in prva pomoč	1.181	1.309	1.954	3.419	866	943	814	3.555	246	112	897	1.659	16.955
Dejavniki tveganja za KVB ²⁾	1.290	689	536	228	223	98	925	215	587	138	712	193	5.834
Zdravo hujšanje	216	200	60	65	457	-	109	591	57	47	90	46	1.938
Rak	206	238	773	1.577	108	141	1.450	778	153	-	130	550	6.104
Nalezljive bolezni	2	701	365	283	197	648	640	1.832	301	-	520	815	6.304
Sladkorna bolezen	382	-	-	24	-	-	50	36	2.116	-	33	460	3.101
Osebna higiena	573	2.021	1.351	2.697	691	2.150	1.157	15.925	1.278	138	669	949	29.599
Zobozdravstvena vzgoja	14.653	73.547	8.964	24.853	10.698	10.573	64.216	125.588	5.225	2.756	54.049	18.739	413.861
Šola za starše – zgodnja nosečnost	263	95	70	443	187	59	1.261	36	125	-	78	77	2.694
Šola za starše – predporodna priprava	759	1.771	1.042	2.859	525	299	2.172	2.012	567	-	784	146	12.936
Visok krvni tlak	91	-	18	-	-	-	-	-	48	-	18	-	175
Drugo ³⁾	3.290	3.169	1.736	9.587	2.803	393	2.741	9.755	3.593	646	4.169	2.527	44.409
SKUPAJ	36.983	104.047	29.812	73.100	21.885	20.190	96.457	226.063	36.501	4.390	77.949	35.894	763.271
%	4,8	13,6	3,9	9,6	2,9	2,6	12,6	29,6	4,8	0,6	10,2	4,7	100,0

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

²⁾ Bolezni srca in ožilja.

³⁾ Varnost pri delu, higiena bivalnega okolja, nasilje, test hoje na 2 km in druge vsebine.

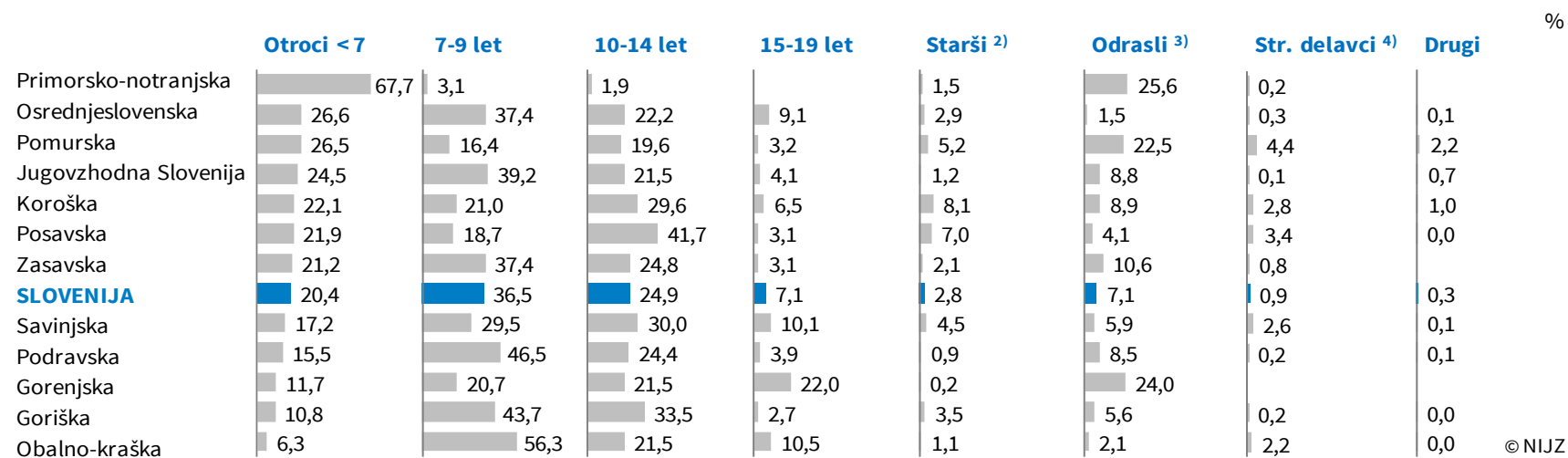
Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Graf 2: Izvajanja in udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

© NIJZ

4.3 Graf 3: **Udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti** po izbranih populacijskih skupinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015

¹⁾ Možno je beležiti dve šifri udeležencev.

²⁾ Starši predšolskih, osnovnošolskih otrok in dijakov.

³⁾ Odrasli in mladina od 20 let dalje (študenti).

⁴⁾ Pedagoški delavci, vzgojitelji in zdravstveni delavci.

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

© NIJZ

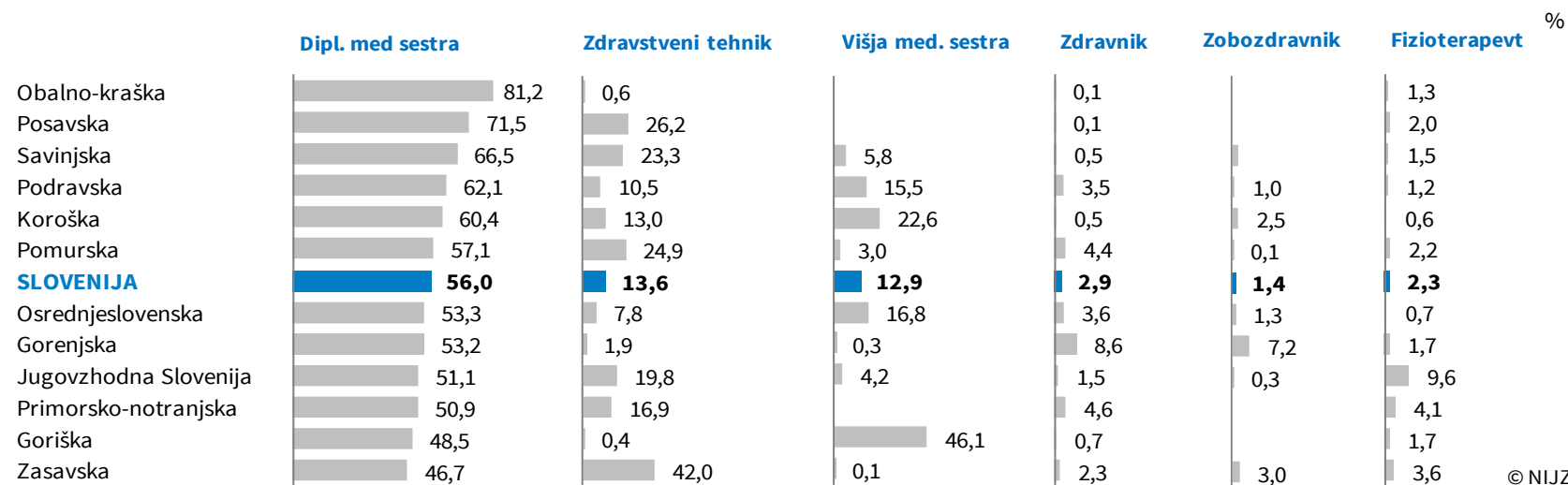
4.3 Tabela 8: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2015

Izvajalec ¹⁾ (poklicni profil) ²⁾	Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Primorsko-notranjska	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Število													
Zdravnik	271	67	9	20	41	1	61	438	282	29	30	1	1.250
Zobozdravnik	7	19	49	84	54	0	11	151	236	0	0	0	611
Diplomirana medicinska sestra	3.522	1.183	1.171	2.575	844	600	2.035	6.408	1.751	320	2.236	1.100	23.745
Višja medicinska sestra	182	296	438	223	1	0	169	2.013	9	0	2.126	0	5.457
Fizioterapevt	134	22	12	59	65	17	383	87	57	26	78	18	958
Profesor zdravstvene vzgoje	50	0	0	0	0	0	0	1.042	0	0	44	0	1.136
Zdravstveni tehnik	1.533	199	251	904	759	220	787	941	63	106	18	8	5.789
Drugi	467	118	8	8	44	1	538	937	892	148	79	228	3.468
SKUPAJ	6.166	1.904	1.938	3.873	1.808	839	3.984	12.017	3.290	629	4.611	1.355	42.414
Delež													
Zdravnik	4,4	3,5	0,5	0,5	2,3	0,1	1,5	3,6	8,6	4,6	0,7	0,1	2,9
Zobozdravnik	0	1,0	2,5	2,2	3,0	0,0	0,3	1,3	7,2	0,0	0,0	0,0	1,4
Diplomirana medicinska sestra	57,1	62,1	60,4	66,5	46,7	71,5	51,1	53,3	53,2	50,9	48,5	81,2	56,0
Višja medicinska sestra	3,0	15,5	22,6	5,8	0,1	0	4,2	16,8	0,3	0,0	46,1	0,0	12,9
Fizioterapevt	2,2	1,2	0,6	1,5	3,6	2,0	9,6	0,7	1,7	4,1	1,7	1,3	2,3
Profesor zdravstvene vzgoje	0,8	0	0	0	0	0	0	8,7	0,0	0	1,0	0	2,7
Zdravstveni tehnik	24,9	10,5	13,0	23,3	42,0	26,2	19,8	7,8	1,9	16,9	0,4	0,6	13,6
Drugi	7,6	6,2	0,4	0,2	2	0,1	13,5	7,8	27,1	23,5	1,7	16,8	8,2
SKUPAJ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹⁾ Možno je beležiti pet šifer izvajalcev (poklicnih profilov).

²⁾ Število kaže, kolikokrat je pri izvajanju zdravstvenovzgojne dejavnosti sodeloval določen poklicni profil (npr. 1.622-krat je sodeloval zdravnik).

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

4.3 Graf 4: Izbrani izvajalci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2015

© NIJZ

¹⁾ Možno je beležiti pet šifer izvajalcev (poklicnih profilov).

Viri: Evidenčni obrazec za zdravstvenovzgojno delo (obr. 8,74)

DEFINICIJE

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Vzgoja za zdravje	Vzgoja za zdravje je načrtovan proces, ki z različnimi pristopi posamezniku omogoča pridobivanje znanja ter oblikovanje stališč in vedenj za zdrav slog življenja.	Beleži se samo dejavnosti, ki so načrtovane in trajajo najmanj 15 minut. Ne upoštevamo npr. pogovora z bolnikom ob obravnavi ali pregledu, ker je to del vsake obravnave ali pregleda.	Health education
Izvajalci	Izvajalci vzgoje za zdravje so lahko vsi zdravstveni delavci oz. njihovi sodelavci, ki neposredno sodelujejo v procesu.	Eno dejavnost lahko izvaja 5 (pet) različnih izvajalcev.	Health educators

SEZNAM GRAFOV IN TABEL

SEZNAM GRAFOV

4.3 Graf 1: Izvajanja in udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti , Slovenija, 2006–2015	4-2
4.3 Graf 2: Izvajanja in udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015.....	4-8
4.3 Graf 3: Udeleženci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015.....	4-9
4.3 Graf 4: Izbrani izvajalci¹⁾ zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2015.....	4-11

SEZNAM TABEL

4.3 Tabela 1: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2006–2015.....	4-3
4.3 Tabela 2: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po najpogostejših vsebinah, Slovenija, 2006–2015.....	4-3
4.3 Tabela 3: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po izbranih populacijskih skupinah in vsebinah, Slovenija, 2015	4-4
4.3 Tabela 4: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti , Slovenija, 2015	4-5
4.3 Tabela 5: Metode zdravstvenovzgojnega dela , Slovenija, 2015	4-5
4.3 Tabela 6: Zdravstvenovzgojne dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015	4-6
4.3 Tabela 7: Udeleženci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po vsebinah in statističnih regijah, Slovenija, 2015	4-7
4.3 Tabela 8: Izvajalci zdravstvenovzgojnih dejavnosti po statističnih regijah, Slovenija, 2015	4-10